

Titánské vize a bída obyčejných lidí

O naivní víře v civilizační účinky EU, centralizačních tendencích, jež destabilizují Evropu, o nebezpečí elitářské politiky i bezhlavé globalizace, českých i evropských politicích bez vize s Petrem Robejškem, politologem a poradcem, jenž proslul přesnými předpověďmi o konci komunismu či problémech eura.

Evropa ztratila vnitřní adhezi

Přijde mi skoro až děsivé, když se ekonomický rozměr považuje v debatě o Evropské unii za hlavní. Monnet říká: „Potřebujeme Evropu silnou, aby udržela Rusy vně, Spojené státy uvnitř a sama sobě zachovala mír.“ Schumanova deklarace zase říká: „Evropská integrace není založena na jednom plánu, ale je založena na de facto solidaritě.“

10 LET V EU

ŠTĚSTÍ, NEBO ZKÁZA?

obsah

4 | Titánské vize a bída obyčejných lidí

ROZHOVOR | TÉMA O naivní víře v civilizační účinky EU, centralizačních tendencích, jež destabilizují Evropu, o nebezpečí elitářské politiky i bezhlavé globalizace, českých i evropských politikách bez vize s Petrem Robejškem, politologem a poradcem, jenž proslul přesnými předpověďmi o konci komunismu či problémech eura.

Rozhovor s Petrem Robejškem

10 | Více obchodu, ale i společenský odliv mozků

ANALÝZA | TÉMA V pohledu na našich 10 let v Evropské unii se snažím být realistická. Doba strávená v ní byla pro nás rozhodně přínosná ekonomicky, ale mimo to částečně i jinak – v podobě tlaku na zvýšení civilizačních standardů. Ekonomický přínos je zejména spjat s volným zahraničním obchodem a zvýšením investic. Naším největším obchodním partnerem je Německo, takže ekonomický přínos je nezpochybnitelný.

Autorka Lenka Zlámalová

12 | „Sluníčková“ léta v Evropě skončila

ANALÝZA | TÉMA V roce 2004 jsme vstupovali do elitního klubu; aspoň to tak vypadalo. Ukázalo se však, že se zdál být něčím jiným, než jaká byla skutečnost.

Autor Lukáš Kovanda

14 | Evropa ztratila vnitřní adhezi

ANALÝZA | TÉMA Přejde mi skoro až děsivé, když se ekonomický rozměr považuje v debatě o Evropské unii za hlavní. Monnet říká: „Potřebujeme Evropu silnou, aby udržela Rusy vně, Spojené státy uvnitř a sama sobě zachovala mír.“ Schumanova deklarace zase říká: „Evropská integrace není založena na jednom plánu, ale je založena na de facto solidaritě.“

Autor Cyril Svoboda

16 | Nový zákon o kontrole a správní řád

ANALÝZA | TÉMA Dne 24. dubna 2014 proběhl na vysoké škole CEVRO Institut odborný seminář týkající se nového zákona o kontrole a jeho uplatnění v praxi. Vedle příspěvků JUDr. Vedrala (o působnosti nového zákona o kontrole), JUDr. Svobody (o právním významu protokolu o kontrole) nebo JUDr. Vetešnika (o správních deliktech podle zákona o kontrole) zazněl rovněž příspěvek týkající se vztahu zákona o kontrole a správního řádu.

Autor Luboš Jemelka

CI Time

Odborný analytický měsíčník

Číslo 3

Ročník IV.

Květen 2014

Vydává

CI Consult & Research, s.r.o.

ve spolupráci s vysokou školou

CEVRO Institut

IČ: 24772461

Jungmannova 29/19,

110 00 Praha 1, Nové Město

Kontakty

Telefon: 224 054 087

www.cicar.cz, citime@cicar.cz

Redakce

Šéfredaktor

Josef Šíma

Odborní konzultanti redakce

Ivan Langer, Ladislav Mrklas

Tajemnice redakce

Petra Viktorová

Art director

Ivo Kubát (Multimedia Atelier)

Stálí spolupracovníci

Milan Cabrnach,

Antonie Doležalová, Jiří Frgal,

Jakub Kříž, Aleš Kučera,

Daniel Kunštát, Pavol Minárik,

Jaroslav Salivar, Harald Scheu,

Jiří Šedivý, Alexandr Vondra

Jazyková korektura

4JAN Public Relations, s.r.o.

Fotografie

str. 10–11, 12–13, 16–17, 18, 19

eu.fotolia.com

str. 1, 15 čtk

Registrace MK ČR E 19998,

ISSN 1804-8099

Milí čtenáři,

v květnu 2014 si připomínáme 10 let členství České republiky v Evropské unii. Co vidíme při pohledu zpět? Jak se naplnily politické sliby i očekávání veřejnosti? Je 10 let v EU štěstím, či zkázou? Tyto – a mnohé další – otázky si pokládáme v tomto čísle CI Time. A tyto otázky jsme si položili i v rámci konference, již pořádala vysoká škola CEVRO Institut spolu s týdeníkem REFLEX. Výsledek těchto analýz vám přinášíme na dalších stránkách.

O rozvoji obchodních a investičních aktivit, ale i odlivu mozků jako výsledku českého členství v EU píše analytička ECHO24.cz Lenka Zlámalová. Lukáš Kovanda z časopisu Týden přináší kritičtější pohled a upozorňuje na to, že celá Evropa již několik desetiletí žije z podstaty, neinovuje a zaostává. Tyto skutečnosti se projeví v plné síle v posledních letech, kdy procházíme rozbouřenými vodami finanční a hospodářské krize. Cyril Svoboda, mnohanásobný ministr českých vlád naopak ukazuje na kritickou potřebu Evropy ještě více sjednotit a neredukovat náš pohled na EU na otázky čistě ekonomické. Volá po aktivitě a jasném proevropském programu českých politických elit.

Mimořádně zajímavý úvod k úvahám o smyslu a fungování Evropské unie nabízí rozhovor s Petrem Robejškem, autorem, který proslul svými přesnými odhady zásadních vývojových trendů.

V závěrečném článku představuje Luboš Jemelka hlavní prvky nového zákona o kontrole, který v letošním roce nabývá účinnosti, ve vztahu ke správnímu řádu.

Příjemné čtení!

Josef Šíma,
*rektor vysoké školy CEVRO Institut
a šéfredaktor*

Ivan Langer,
*zakladatel společnosti
a odborný konzultant redakce*

Ladislav Mrklas,
*zakladatel společnosti
a odborný konzultant redakce*

Titánské vize a bída obyčejných lidí

O naivní víře v civilizační účinky EU, centralizačních tendencích, jež destabilizují Evropu, o nebezpečí elitářské politiky i bezhlavé globalizace, českých i evropských politicích bez vize s Petrem Robejškem, politologem a poradcem, jenž proslul přesnými předpověďmi o konci komunismu či problémech eura.

JOSEF ŠÍMA | Vedl rozhovor

NEZNÁM VLÁDU, KTERÁ BY SE SNAŽILA OBJEKTIVNĚ

informovat o čemkoliv. To se téměř vylučuje z podstaty politické činnosti.

Česká republika je již deset let členem Evropské unie. Vzpomínáte si, jaké pocity jste tehdy měl, když jste se díval na oslavující české obyvatelstvo a poslouchal oslavné projevy politické reprezentace?

Svůj soukromý triumfální pocit jsem si odbyl v roce 1989. V roce 2004 jsem měl pro radost našich lidí velké pochope-

ní. Zároveň jsem si byl jistý a projevil jsem to i v mých článcích a mediálních vystoupeních, že dojde k vystřízlivění. Tento „Obamův efekt“ je velmi rozšířený, ale chápu, že průměrný občan nemá povinnost rozumět ekonomickým a politickým procesům. Od politiků je člověk zvyklý na ledacos, ale zarážila mě reakce odborné publicistiky. Nekritické vidění pomě-

rů v EU by se ještě dalo pochopit nedokonalou znalostí realit. Ale představa o tom, že tato organizace bude českou společnost ve všech ohledech „civilizovat“, byla prostě naivní.

Málokdo si již dnes vzpomene na vládní kampaň před referendem o vstupu. Pamatujete na televizní spoty, v nichž šťastný řecký podnikatel nebo španělský zemědělec lákali na pozitivita členství? Jak se díváte na schopnost vlády objektivně informovat o kladech a záporech EU jako takové, ať již v politicky zjištěné době debat o vstupu nebo – koneckonců – dnes při debatách o vnitrounijních reformách.

Neznám vládu, která by se snažila objektivně informovat o čemkoliv. To se téměř vylučuje z podstaty politické činnosti. Navíc politik, který chce s veřejností opravdu komunikovat, musí mít nejprve sám zájem se dozvědět, dále schopnost porozumět významu jednotlivých událostí (to platí zejména pro současné vnitrounijní reformy), snahu co nejobjektivněji informovat (sic) a v neposlední řadě i schopnost sdělovat lidem složité pravdy srozumitelnou řečí. To je celá řada podmínek, které splňuje pouze velmi málo politických aktérů. Ale i veřejnost musí mít zájem o to, skutečně se dozvědět, co se v politice a v ekonomice děje. Ani v tomto ohledu nebyla situace tehdy (a mám dojem, že není ani teď) právě optimální.

ČLENSTVÍ PŘÍNOSEM, ALE BUDOUCNOST NEJISTÁ

Existovala (či existuje) alternativa k členství ČR v EU? Nebo – navzdory všem problémům s Unii a měnovou unií obzvlášť – je v našem zájmu tvořit proreformní koalici a měnit zevnitř?

V roce 2004 alternativa neexistovala, protože členství v EU mělo tehdy i mocensko-politický rozměr. Ale moje pevné přesvědčení bylo a je, že EU má skutečně nezaměnitelný pozitivní význam pouze v jednom rozměru, a sice jako zóna volného obchodu. Všechno ostatní je buď „nice to have“, ale ve skutečnosti nepotřebné, anebo přímo škodlivé,

NEKRITICKÉ VIDĚNÍ POMĚRŮ V EU BY SE JEŠTĚ DALO POCHOPIT NEDOKONALOU

znalostí realit. Ale představa o tom, že tato organizace bude českou společnost ve všech ohledech „civilizovat“, byla prostě naivní.

jako je třeba politika ohledně klimatické změny.

Ohledně reformy zevnitř jsem skeptický. Nevidím totiž ani vůli, ani prostor pro pragmatickou diskuzi alternativ bez tabuizování. Evropské elity totiž reagují na jakoukoliv krizi stereotypním požadavkem „více Evropy“. Tento požadavek je vznášen a realizován, jednak pokud jde o prostorové rozšíření spolku, tj. přijímání zemí, které nejsou na členství zralé. A „více Evropy“ přivedlo EU do krize i v důsledku jejího neadekvátního prohlubování. Největší chybou bylo v tomto ohledu zavedení společné měny pro hospodářsky zcela nesourodé země. Proti opravdovým změnám „zevnitř“ je spolek ex definitionem imunizován. To je skutečná tragédie Evropské unie.

Jaký je dle Vás největší přínos členství?

V politickém a zahraničněbezpečnostním rozměru byl největší přínos symbolický přesun do Západní Evropy, ke které Česká republika tradičně náleží. Na poli ekonomiky je pro Českou republiku nejdůležitější možnost obsluhovat kontinentální trh.

Jak se díváte na přínos EU k posilování míru? Jedni tvrdí, že EU je přímo odpovědná za půlstoletí míru v Evropě, druzí takový argument odmítají a mír v Evropě přisuzují zahraniční politice USA, třetí tvrdí, že riziko konfliktu mezi evropskými zeměmi se kvůli přetokné centralizaci dramaticky zvýšilo a dnes je i díky problémové hospodářské situaci Evropa velmi výbušným místem.

Přínos EU k posilování míru je těžko měřitelná kvalita. Ve svých začátcích integrační proces jistě přispěl ke smíření bývalých nepřátel. V dalších letech sloužila míru v Evropě především skutečnost, že demokratické státy neřeší konflikty mezi sebou násilně. Jejich občané mají možnost se bránit tomu, aby od nich stát požadoval finanční a lidské náklady násilných válečných aktivit. V geopolitickém rozměru zajišťovaly mír v Evropě do konce studené války především Spojené státy.

V posledních letech udělala EU závažné chyby, které mají i bezpečnostně-politické důsledky. Zdá se mi nepopíratelné, že chybně koncipované zavedení společné měny a nesprávná rozhodnutí EU v bankovní a dluhové krizi Evropu bezpečnostně politicky destabilizují. Podle mého názoru si EU Nobelovu cenu míru nezasloužila.

EU se tedy dle Vás dopustila chyb přinášejících neblahé bezpečnostně-politické i ekonomické důsledky. V reakci na problémy se však, jak říkáte, v EU volá po „více Evropy“, což v některých ohledech poškozuje ony blahodárné dopady celokontinentální svobody pohybu. Jsme tedy odsouzeni k sérii krizí a politické centralizaci, nebo vidíte síly, které Evropu vrátí na cestu společenské harmonie a prosperity?

Šance na prosperitu a společenskou harmonii je třeba vidět v širších souvislostech. Nejdůležitější proměnná je pro mou analýzu skutečnost, na kterou již několik let upozorňuji, a sice zpomalování globalizace a vyčerpanost jejího růstového potenciálu. V posledních letech pozorujeme pokles růstu globálního obchodu pod růst celkového HDP. Růst objemu mezinárodního obchodu byl dlouhá léta (např. ještě v roce 2006) na dvojnásobku růstu globálního HDP. Zároveň zaznamenáváme i globální pokles zahraničních investic a z toho pro mě plyne, že velcí exportéři a investoři se více orientují na domácí trhy, posilují vlastní regionální a lokální ekonomiky a oslabují „outsourcing“. Obraz ustupující globalizace dokresluje i počet jevů označovaných jako protekcionismus. S těmito procesy dialekticky souvisí skutečnost, že nelze očekávat další rozkvět konzumní společnosti, spíše naopak. Dle mého názoru totiž má slabý hospodářský růst západních zemí strukturální, a nikoliv konjunkturální (tedy dočasně) příčiny.

Na pozadí těchto globálních jevů probíhá v Evropě spor o to, kdo a jak má řídit stát. Jak jsem již naznačil, tak se evropské elity chovají elitářsky, ale nepodávají elitní výkony. Navíc se elita při určování politických priorit chová sebestředně a přehlíží nebo vůbec nechápe témata, která zaměstnávají průměrné občany, kteří se na často velmi nízké úrovni stále ještě snaží žít ideály konzumní společnosti. V bohaté společnosti, jako je kupříkladu Německo, to není tak zřejmé a konfliktní. Ale již ve Francii je vidět, že ani levicová vláda není schopna provádět politiku pro své voliče a řešit problémy s přistěhovalectvím, deindustrializací a přebujelým sociálním státem. O jižní Evropě ani nemluvě.

Zlepšení situace může snad (a když tak jistě ne krátkodobě) přijít od grass-roots hnutí ve společnostech samotných. Tlak zdola,

který vládnoucí elity difamují jako populismus, je ve skutečnosti nespokojenost oné občanské společnosti, po které intelektuálové tak často volají. Občanská společnost však nesesedává v kavárně, nýbrž žije na periferii města, ve strukturálně slabých oblastech, má na konci měsíce potíže vyjít s platem a chce být slyšena a vyslyšena.

Potřebná politika budoucnosti by proto měla být méně globální a centrální, více regionální a komunální. Měla by se zbavit titánských vizí a slibů a vrátit část moci – a tím i odpovědnosti – obyčejným lidem. Ale uvědomuji si, že vůbec není jisté, jestli tito obyčejní lidé budou ochotni tuto moc a zodpovědnost převzít a smířit se s nižším životním standardem ve společnosti, která již negeneruje v první řadě růst (protože jeho zdro-

POTŘEBNÁ POLITIKA BUDOUCNOSTI BY PROTO MĚLA BÝT MÉNĚ GLOBÁLNÍ A CENTRÁLNÍ,

více regionální a komunální. Měla by se zbavit titánských vizí a slibů a vrátit část moci – a tím i odpovědnosti – obyčejným lidem.

je jsou již velmi omezené), nýbrž se asi bude muset zaměřit na přerozdělování práce a sociální stabilizaci.

EU ZAOSTÁVÁ

Je zjevné, že jste kritikem procesů, jež vedou k oslabování průmyslového zázemí Evropy obzvláště ve vztahu k Číně. Mohl byste objasnit, jak by se EU měla chovat ve vztahu k Číně a jihovýchodní Asii?

Deindustrializaci EU jestli ne podporovala, tak dlouhodobě strpěla tím, že se chovala laxně k tomu, že jihoevropské země nevyužívaly kohezní a strukturální fondy důsledně pro svou modernizaci. Zároveň s tím Brusel desetiletí a dodneška výrazně subvencuje zemědělství (jistě ne právě hypermoderní hospodářský sektor), a upevňuje tak archaické elementy hospodářské struktury mnoha členských zemí. Z toho dnes plyne, že zhruba polovina zemí EU není vůči Číně konkurenceschopná. Vzhledem ke krizi, kterou prodělávají, a vzhledem k tomu, že politika pohodlného zadlužování, kterou provádí ECB, nevytváří žádný tlak k restrukturalizaci, tak nevidím realistickou šanci na to, že by se situace těchto zemí změnila k lepšímu.

Z pozice hospodářské slabosti mnoha evropských zemí nelze očekávat realizovatelnost nějaké ofenzivní hospodářské politiky EU jako celku a tím i prosazení se vůči Číně. Jednotlivé země severní části EU jsou na tom podstatně lépe. Ale pro slabý evropský jih je paradoxně ještě největší nadějí skutečnost, že se Čína sama dostává do hospodářských potíží, soustřeďuje se tudíž více na svůj vnitřní trh a omezuje hospodářskou expanzi.

Mění se Váš pohled na nebezpečí, jež obchod a globalizace může přinášet, při pohledu z Evropy za západ? Jak se díváte na přínos připravované Transatlantické dohody o volném obchodu mezi EU a USA? A jak dlouho může dle Vás trvat proces vyjednávání? Kde jsou hlavní sporné body?

S mojí argumentací ohledně doznívající éry růstu a konzumu je v souladu skutečnost, že se elity snaží najít ještě poslední rezervy pro mobilizaci ekonomického růstu. Transatlantická dohoda o volném obchodu je pravděpodobně poslední větší rezerva; hovoří se o nárůstu HDP o dvě stě miliard euro. Ale existují i analytici, kteří její přínos, a tím i smysl, zpochybňují. Hlavní problém nejsou cla, která jsou již dnes nízká, ale obchodní bariéry spojené s různými předpisy ohledně produktů. Vlastní kapitola je v této souvislosti otázka geneticky ovlivňovaných zemědělských produktů z Ameriky. Významný problém je, dle mého názoru, i skutečnost, že by američtí investoři mohli žalovat evropské státy v souvislosti s evropskými právními normami, které by mohly být vykládány jako diskriminační.

Na závěr, vidíte oblast či téma, kde v těchto velkých debatách může sehrát důležitou úlohu (malá) Česká republika?

To, že malá země může být vzorem, ukazuje příklad Švýcarska nebo Dánska. Česká republika je toho jistě potenciálně také schopná, ale momentálně nevidím nic, čím bychom mohli být vzorem pro ostatní. Pozitivní zviditelnění země vždycky souvisí s profesionální a morální kvalitou její elity. V tomto ohledu máme velké rezervy.

PETR ROBEJŠEK

- česko-německý politolog, nezávislý analytik a poradce;
- mezi lety 1998 a 2007 působil jako ředitel Mezinárodního institutu pro politiku a hospodářství, Haus Rissen v Hamburku;
- v roce 1999 se habilitoval pro politické vědy;
- specializuje se na analýzy a prognózy hospodářského a politického vývoje (proslul přesnou předpovědí o rozpadu komunismu i krizi eura);
- v současnosti působí jako poradce pro podnikatele a politiky, organizuje workshopy k tématu rozhodování;
- s vysokou školou CEVRO Institut jej pojí dlouholeté vazby, vystupoval na veřejných debatách školy jak v Praze, tak v Českém Krumlově;
- ve spolupráci s CEVRO Institutem vyšla též jeho kniha *Svět viděný z Řípu*;
- žije v Hamburku.

Více obchodu, ale i společenský odliv mozků

V pohledu na našich 10 let v Evropské unii se snažím být realistická. Doba strávená v ní byla pro nás rozhodně přínosná ekonomicky, ale mimo to částečně i jinak – v podobě tlaku na zvýšení civilizačních standardů. Ekonomický přínos je zejména spjat s volným zahraničním obchodem a zvýšením investic. Naším největším obchodním partnerem je Německo, takže ekonomický přínos je nezpochybnitelný.

LENKA ZLÁMALOVÁ | Autorka je novinářka dlouhodobě se zabývající ekonomikou a politikou, v současnosti působí jako analytička ECHO24.cz

© kav777 - Fotolia.com

Na druhou stranu je zbytečně přeceňován vliv peněz z evropských fondů. Ty měly civilizačně spíše destruktivní roli. Ne že by to bylo přímo vinou Evropské unie; můžeme si za to z velké míry sami – vytvořili jsme při jejich čerpání systém, který velmi přispěl k následnému politickému marasmu a k nástupu nesystémových politických sil. Dříve tu bylo (na středoevropský prostor) relativně kultivované politické prostředí dvou hlavních politických stran, jedné na pravici a jedné na levíci, a doprovodných satelitů, které doplňovaly koaliční vlády. Systém, který vznikl při čerpání evropských peněz, jednu z oněch velkých stran vážně poškodil a druhá k tomu směřuje; politické prostředí se pak zcela proměnilo. Přínos evropských fondů se proto přeceňuje. Nové stavby budované z evropských projektů nevypovídají o konkurenceschopnosti a prosperitě naší země.

JE ZBYTEČNĚ PŘECEŇOVÁN VLIV PENĚZ

z evropských fondů. Ty měly civilizačně spíše destruktivní roli.

Dalším problémem za posledních deset let bylo, že správa evropských agend zaměstnala mnoho schopných lidí, kteří chybějí jinde. Pro mladé studenty bylo vždy lákavé působit v konzultantských společnostech, které pomáhají s čerpáním evropských fondů, protože to bylo výborně placené. Vznikl tu jakýsi společenský odliv mozků do tohoto sektoru.

Konečně, za posledních deset let u nás probíhala jen nesmělá společenská debata o skutečných problémech Evropské unie. Bojíme se, že budeme za ty, kdo dělají jen potíže, že budeme vyloučeni od společného stolu. Naše nesmělost řící vlastní názor kvůli obavám z ostrakizace je naše velké minus. I proto jsme členství v Evropské unii leckdy nedokázali plně využít.

Je náš vliv v Evropské unii opravdu mizivý?

Sledovala jsem dění v Evropské unii v posledních letech jako reportér. Nemohu říci, že máme nulový vliv. Když víme, co chceme, jsme schopni své zájmy prosadit. Najdeme skupinu zemí, které mají podobný zájem, a dohodneme se. Vytváříme koalici a pak postupujeme společně. Nejde jen o vel-

ká témata, jako válka v Sýrii nebo bankovní unie, ale také o další vnitřní témata, jejichž vliv na nás bude zásadní – např. rozhodování o podílu obnovitelných zdrojů. U různých témat máme různé koaliční partnery. Klíčovou je naše schopnost hledat koaliční partnery a umět s nimi jednat.

„Sluníčková“ léta v Evropě skončila

V roce 2004 jsme vstupovali do elitního klubu; aspoň to tak vypadalo. Ukázalo se však, že se zdál být něčím jiným, než jaká byla skutečnost.

LUKÁŠ KOVANDA | Autor je ekonom a novinář, donedávna působil jako hlavní analytik časopisu Týden

Žil z podstaty a žil z dluhu, jak se prokázalo při finanční krizi v letech 2008 a 2009. Žití z podstaty trápí evropské země vlastně už od druhé světové války. Edmund Phelps, s nímž jsem kdysi dělal rozhovor, oceňoval velkou inovační aktivitu ve Spojených státech

po druhé světové válce a kladl otázku, s jakými inovacemi přicházely země jako Itálie nebo Francie. A hned si i odpovídal, že žijí jen z toho, čeho dosáhly ve staletích předtím. Nejpozději od druhé světové války již nepřicházejí s významnými inovacemi, nýbrž ko-

pírují, co bylo objeveno jinde – v Americe, Kanadě nebo nověji v Asii.

To vše nebylo v roce 2004 ještě tak patrné jako dnes. Prvních několik let našeho členství jako by bylo zalito sluncem, náš vstup do EU se zdál být výborným krokem, který nám jednoznačně prospěl. Skutečnost ale byla jiná. Trhy byly přesyceny likviditou díky politice nízkých úrokových sazeb mnoha světových centrálních bank v čele s FEDem. I země, které žily jen z podstaty, díky tomu rostly a vypadaly jako inovativní motory hospodářského růstu.

Druhým důvodem, proč vše v prvních letech členství vypadalo tak zářivě, byl vývoj čínského hospodářství, které zásobovalo světové trhy levnou pracovní silou, takže míry inflace byly ve výsledku poměrně nízké. I velký kritik fungování centrálních bank profesor

ŽITÍ Z PODSTATY TRÁPÍ

evropské země vlastně už od druhé světové války.

Lawrence White z George Mason University v rozhovoru v roce 2008 hodnotil prvních osm let s eurem překvapivě velmi pozitivně, a to právě kvůli tomu, že se dařilo držet míru inflace nízkou. Je ale vážnou otázkou, nakolik to bylo způsobeno ekonomickými fundamenty eurozóny a nakolik spíš vlivem levné pracovní síly z Číny.

Z našeho pohledu je ale i tak třeba říci, že celkově nám členství v Evropské

unii ekonomicky prospělo a nešlo jen o zdání. Export například vzrostl více než dvojnásobně (i když to může mít souvislost s oním uměle vyvolaným hospodářským růstem). Vstup do Evropské unie rozhodně zlepšil reputaci České republiky v očích globálních investorů. Naše přihláška do unie jim potvrdila, že jsme země, která se definitivně rozloučila s komunistickou minulostí. (Na rozbuječnost státu a nepříznivý stav našich veřejných financí má členství v Evropské unii pramalý vliv.)

„Sluníčková“ léta v Evropě ale skončila v roce 2008 či 2009 a zataženo je až do dnešní doby. Dnes jsme tedy ve zcela jiném hospodářském celku, než se zdálo v roce 2004. Je otázkou, jak se ze zamračeného podnebí dostat ven, aby pro nás Evropská unie nepředstavovala zkázu, nýbrž štěstí.

Co by Evropská unie měla dnes podniknout vůči Rusku?

Četl jsem studii, která hodnotila ekonomické sankce od roku 1914 do roku 2000. Jen pětina z nich je účinná, pokud se jedná o velký konflikt. Mají smysl, když jde například o osvobození zajatce, ale u velkých věcí jsou málo účinné. Klíčové podle mne je vyvo-

lat v Rusku strach, že může za své činy pykat. Bohužel je nutné chřestit zbraněmi. Starý citát říká, že nejlepší obranou proti válce je na válku se připravovat. Jde o to, navodit dojem, že jsme ochotni válčit. To by mohlo pomoci konflikt vyřešit.

© Miriam Dörr – Fotolia.com

Evropa **ztratila** vnitřní adhezi

Přijde mi skoro až děsivé, když se ekonomický rozměr považuje v debatě o Evropské unii za hlavní. Monnet říká: „Potřebujeme Evropu silnou, aby udržela Rusy vně, Spojené státy uvnitř a sama sobě zachovala mír.“

CYRIL SVOBODA | Autor je bývalým politikem a ministrem několika českých vlád, v současnosti pedagogicky působí na vysoké škole CEVRO Institut

Schumanova deklarace zase říká: „Evropa se nevytvoří najednou, nebo podle jednoho plánu. Uskuteční se naplňováním konkrétních cílů, vytvářejíc nejprve skutečnou solidaritu.“

V našem století vážných proměn světa je důvodem pro Evropskou unii již jen prosté přežití. Novými výzvami a novou soutěží jsou pro nás Evropany Čína, Indie a další nové moci. Nastupuje Afrika, která je dynamická, sílí a je mladá. Evropa by měla být jednotná, aby mohla mít váhu obstát v novém uspořádání sil.

Každá moc musí mít vnitřní soudržnost a být schopna expanze. Jinak dlouhodobě nefunguje. A právě vnitřní soudržnost je v tuto chvíli pro Evropskou unii klíčovým problémem. Panuje neuvěřitelně nízký práh možné shody. Par excellence je to vidět na příkladu Ukrajiny. Vladimír Putin ví, že si může mno-

ho dovolit, protože unijní partneři nedrží pohromadě.

To, že Evropa nedrží pohromadě, lze demonstrovat na postoji ke státu Izrael. Lze připomenout hlasování o statusu Palestiny na půdě Valného shromáždění OSN, kdy jen devět zemí hlasovalo tak, jak se dříve hlasovalo ve většině. Něco vážného se stalo: Evropa v boji za národní zájmy a vnitřní rozdělování ztratila vnitřní adhezi. Je ale nebezpečné v honbě za tím, co nám co přinese, ztrácet vnitřní soudržnost. Válka světa běží a bude nám blíž a blíž.

CHOVÁME-LI SE TAK,

jako že do klubu nepatříme, je naše pozice logicky oslabená.

Česká republika je bohužel v tomto ohledu premiantem: je v Evropské unii snad proti všemu. To neznamená, že bychom neměli mít a říkat vlastní názor. Ale měli bychom být konzistentní. Chceme například eurozónu, nebo ne? Odpovědi nemůže být, že euro přijmeme, až to bude výhodné, neboť ideální situace nepříjde nikdy. Měli bychom mít jasno. Jasno v tom, zda chceme být v jádru EU, nebo ne. Jasno v tom, zda chceme fiskální pakt, anebo ne. Neměli bychom odpovídat polovičatě (fiskální pakt ano, ale ne jeho čtvrtou část), to je trapné.

Když se jednalo o volném pohybu služeb, slibovali jsme do poslední chvíle, že ho budeme pořád podporovat. Byli jsme upozorňováni, že budeme muset čelit tlaku odborů, nicméně jako Česká republika jsme měli jasný postoj, který jsme potvrdili dalším zemím, které ho měly stejný.

Vladimír Putin, Angela Merkelová. © ČTK/AP/Marcus Brandt

Avšak těsně před oficiálním zasedáním se postoj České republiky změnil. Předseda naší vlády se sešel s předsedou odborů a náhle jsme již volný pohyb služeb nepodporovali. Takovým způsobem si kredibilitu nebudujeme – kdo s námi půjde do koalice, když u nás hrozí, že si to za pět minut dvanáct rozmyslíme?

Není přitom pravda, že Česká republika jako malá země stejně nemá v Evropské unii žádný vliv. O vlivu České republiky vypoví další konkrétní příběh: když se Česká republika rozhodla, že bude proti zrušení embarga na Kubě, proběhlo nejprve jednání mezi zástupci několika států. Když ti se dohodli, dokázali přesvědčit celou radu. Jde tu o schopnost jednat a přesvědčit ostatní o svém názoru. Stesk na nulový vliv je nesmyslný – v Evropské unii je mnoho malých zemí, ale síla vlivu spočívá v umění komunikovat. Avšak to je možné jen u těch, kteří jsou vnímáni jako ti, kdo „patří do klubu“. Chováme-li se tak, jako že do klubu nepatříme, je naše pozice logicky oslabená.

Vztah Evropské unie a Ruska

Dohodu s Ruskem potřebujeme. Všimněme si, že zakladatelé Evropské unie uzavírali dohody ne proti Německu, ale s Německem. Nyní se problém Ukrajiny nedá řešit bez dohody s Ruskem, stejně jako se bez něj nedá dohodnout konec války v Sýrii. Před námi je velká výzva definice nové východní sousedské politiky. To by mohla pomoci uskutečnit Angela Merkelová; na Spojené státy by nebylo dobré spoléhat.

Nová východní politika bude testem naší soudržnosti na straně jedné a naší honby za dílčími zájmy na straně druhé. Jak Rusko, tak Evropa se navzájem potřebují a nějaká dohoda být musí. Ovšem Rusko bude vždy využívat prostor, který mu dovolíme. Když dopředu říkáme, že je naše po-

zice tvarohová, bude výsledek výhodnější pro Rusko.

Plošné sankce, které se na Rusko uvalují kvůli Ukrajině, jsou neúčinné. A obě strany to vědí. Rusko musí cítit, že když se jedná s partnerem, jedná se vážně. To znamená, že to bude mít vážné důsledky. Nynější důsledky nemají tu váhu, aby následná smlouva s Ruskem byla vyvážená.

Naše propojenost s Ruskem je přitom taková, že se jistě najde určitý segment ekonomiky, který je pro Rusko citlivý a který bychom mohli využít pro jednání. Segment, kde bychom mohli říci „ne“, dokud se společně nedohodneme. Jenomže Rusko musí cítit, že budeme jednotní; že po společném „ne“ se s ním separátně nedohodnou např. Francouzi nebo někdo jiný.

Nový zákon o kontrole a správní řád

Dne 24. dubna 2014 proběhl na vysoké škole CEVRO Institut odborný seminář týkající se nového zákona o kontrole a jeho uplatnění v praxi. Vedle příspěvků JUDr. Vedrala (o působnosti nového zákona o kontrole), JUDr. Svobody (o právním významu protokolu o kontrole) nebo JUDr. Vetešníka (o správních deliktech podle zákona o kontrole) zazněl rovněž příspěvek týkající se vztahu zákona o kontrole a správního řádu. Tento poslední příspěvek bych Vám chtěl nyní na následujících stránkách ve zkrácené podobě přiblížit.

LUBOŠ JEMELKA | Autor je právník a politolog, přednáší na vysoké škole CEVRO Institut a pravidelně publikuje zejména k problematice správního práva

VÝVOJ VZTAHU SPRÁVNÍCH A KONTROLNÍCH ŘÁDŮ

Vymezení vzájemného vztahu správních a kontrolních řádů se postupem času vyvíjelo. Předchozí zákon o státní kontrole (zákon č. 552/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů) k tomu uváděl v § 26, že pro řízení podle tohoto zákona platí, s výjimkou § 18 tohoto zákona (tedy s výjimkou řízení o námitkách proti kontrolnímu protokolu), správní řád. Toto ustanovení bylo dostatečné pouze za účinnosti předchozího správního řá-

du (zákon č. 71/1967 Sb., ve znění pozdějších předpisů), který upravoval de facto pouze řízení, v nichž správní orgány rozhodovaly o právech, právem chráněných zájmech nebo povinnostech. Proto se při postupu podle zákona o státní kontrole rozhodovalo v režimu správního řádu pouze o uložení pořádkové pokuty. V ostatních oblastech se v průběhu kontroly podle předchozího správního řádu nepostupovalo, pouze se přiměřeně používala jeho základní pravidla řízení.

Po nabytí účinnosti současného správního řádu (zákon č. 500/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů) dne 1. ledna 2006 začalo být toto vyjádření jejich vzájemného vztahu nedostatečné. Vzhledem k tomu, že současný správní řád dopadá na veškerý postup správních orgánů při výkonu jejich působnosti v oblasti veřejné správy, musí se na výkon kontroly dle předchozí i současné právní úpravy uplatnit rovněž další ustanovení správního řádu. Současný správní řád (nebo jeho jednotlivá ustanovení) se tak nikoli díky § 26 zákona o státní kontrole, ale díky svému § 1 odst. 2 musel použít vždy, nestanovil-li zákon o státní kontrole jiný postup. Na jednu stranu tedy mohlo být v pořádku, že by byl vyloučen současný správní řád v případě, kdy si zákon o státní kontrole stanovil vlastní právní úpravu. Na druhou stranu však zastaralé ustanovení § 26 zákona o stát-

NOVÝ ZÁKON O KONTROLE Č. 255/2012 SB. BYL SCHVÁLEN

a platnosti nabyt vyhlášením ve Sbírce zákonů dne 19. července 2012. Účinnosti však nabyt až 1. ledna 2014. Důvodů pro toto odložení účinnosti bylo hned několik. Jednak bylo třeba dát kontrolním orgánům i potenciálně kontrolovaným osobám dostatečný časový prostor pro seznámení se s tímto novým zákonem a jednak bylo potřeba promítnout přijetí tohoto zákona do dalších právních předpisů (tak se stalo zejména zákonem č. 64/2014 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím kontrolního řádu).

© olly - Fotolia.com

ni kontrole mohlo vzbuzovat mylný dojem, že se správní řád použije pouze na řízení o pořádkové pokutě, a v jiných případech nikoli. Ve skutečnosti však bylo třeba aplikovat správní řád rovněž na další postupy podle zákona o státní kontrole (nikoli pouze na vedení „řízení“). Respektovány musely být nejen základní zásady činnosti správních orgánů, ale rovněž například ustanovení o doručování, ustanovení o jednacím jazyku, o vyřizování stížností apod. To ostatně potvrzuje též rozhodnutí Krajského soudu v Brně sp. zn. 62 A 6/2010.

Za „řízení“ podle zákona o státní kontrole bylo možné považovat pouze řízení o námitkách a řízení o uložení pořádkové pokuty. V případě dalších postupů o „řízení“ hovořit nešlo (srov. například rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 12. 2001 č.j. 7 A 98/1999-37), a ačkoli tu-

to otázku zákon o státní kontrole pomíjel, bylo nezbytné aplikovat na ně část čtvrtou správního řádu, která dopadá na další úkony ve veřejné správě. Navíc i ustanovení o vyloučení správního řádu na postup podle § 18 zákona o státní kontrole nebylo možné považovat za zcela správné, protože některá ustanovení správního řádu bylo třeba přesto podpůrně použít (například o náležitostech rozhodnutí či jednacím jazyku), nemluvě o základních zásadách činnosti správních orgánů, o jejichž aplikaci nemohlo být (navzdory § 26 zákona o státní kontrole) pochyb.

Současný zákon o kontrole (zákon č. 255/2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů) je ve svém vyjádření vztahu ke správnímu řádu přesnější a uvádí, že se při kontrole postupuje podle správního řádu, nestanoví-li zákon jinak. Pro většinu případů tak nestanoví nic jiného, než co uvádí § 1 odst. 2 správního řádu a vyplývá z prin-

cipu o vztahu obecného a zvláštního právního předpisu (lex specialis derogat legi generali) a z hlediska právní jistoty tuto podpůrnost pouze deklaruje. V některých případech má však toto ustanovení rovněž konstitutivní účinky, a to tehdy, pokud působnost správního řádu fakticky rozšiřuje i na ty případy, na které by jinak (pouze díky své působnosti) nedopadal. Jedná se zejména o kontroly prováděné uvnitř státní správy, kdy vztahy uvnitř státní správy jsou až na určité výjimky z působnosti správního řádu vyjmuty. Protože však také na tyto případy dopadá nový zákon o kontrole, nachází správní řád své podpůrné použití i zde.

POUŽITÍ JEDNOTLIVÝCH ČÁSTÍ SPRÁVNÍHO ŘÁDU

Při provádění jakýchkoli úkonů ve veřejné správě je třeba respektovat tzv. základní zásady činnosti správních orgánů.

SOUČASNÝ ZÁKON O KONTROLE (ZÁKON Č. 255/2012 SB., VE ZNĚNÍ POZDĚJŠÍCH PŘEDPISŮ)

je ve svém vyjádření vztahu ke správnímu řádu přesnější a uvádí, že se při kontrole postupuje podle správního řádu, nestanoví-li zákon jinak. Pro většinu případů tak nestanoví nic jiného, než co uvádí § 1 odst. 2 správního řádu a vyplývá z principu o vztahu obecného a zvláštního právního předpisu (lex specialis derogat legi generali) a z hlediska právní jistoty tuto podpůrnost pouze deklaruje.

© Sergey Nivens - Fotolia.com

Ty platí pochopitelně i pro kontrolní orgány a tyto zásady je nutné dovozovat přímo ze správního řádu. V případě předchozího zákona o státní kontrole však nebylo neobvyklé, aby tento zákon částečně (a de facto nadbytečně) některé zásady upravoval rovněž (šlo například o zásadu zákonnosti, zásadu materiální pravdy apod.). Protože však úprava zásad v zákoně o státní kontrole nebyla komplexní, použila se vzhledem k § 177 odst. 1 správního řádu podpůrně úprava základních zásad podle části první správního řádu (například z hlediska zásady rychlosti, hospodárnosti, rovnosti apod.). Nový zákon o kontrole již úpravu vlastních zásad v podstatě neobsahuje, pouze ve stručnosti zmiňuje například nutnost šetřit práva a oprávněné zájmy kontrolovaných, povinných i třetích osob nebo blíže rozvádí zásadu spolupráce kontrolních orgánů.

Pro výkon kontroly není podstatná pouze část první správního řádu (vč. zmíněných základních zásad), ale především jeho část čtvrtá, která se podpůrně uplatní rovněž. Nový zákon o kontrole proto již (na rozdíl od předchozí právní úpravy) neřeší například problematiku namítání podjatosti a přenechává ji právě podpůrně použitelnému správnímu řádu. Pokud jde o další použitelná ustanovení správního řádu, z jeho § 154 vyplývá, že pokud by měla být řešena například problematika jednacího jazyka, doručování, zastupování při kontrolních úkonech, počítání času, podávání vysvětlení či vyřizování stížností na kontrolní pracovníky, aplikovala by se přímo příslušná ustanovení správního řádu (srov. blíže Jemelka, L., Pondělíčková, K., Bohadlo, D. Správní řád. Komentář. 4. vydání. Praha: C.H.Beck,

2013, s. 643 a násl.). Správní řád se uplatní rovněž pro obecné náležitosti podání (například námitek proti protokolu), a proto z nich musí být zřejmé, kdo je činí, které věci se týkají a co se navrhuje.

Pokud jde o otázku použitelnosti části druhé a třetí správního řádu, je třeba se pozastavit u řízení o pokutě a řízení o námitkách proti protokolu. I když rozhodování o námitkách nepředstavovalo a nepředstavuje rozhodování o právech a povinnostech (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 5 A 55/2001) a nejedná se o řízení ve smyslu § 9 správního řádu, neznamená to, že by se zde správní řád (minimálně pak jeho část čtvrtá) neuplatnil. Nezbytné by bylo použití ustanovení správního řádu týkající se jednacího jazyka, doručování, náležitostí rozhodnutí nebo například případné stížnosti.

Druhým typem řízení, kde však již nebylo použití správního řádu výslovně vyloučeno ani zákonem o státní kontrole, je řízení o uložení určitých sankcí, ať v podobě pořádkové pokuty podle zákona o státní kontrole, nebo pokuty za přestupek či jiný správní delikt podle nového zákona o kontrole. Pro řízení o jiném správním deliktu by se použil plně správní řád, pro řízení přestupku zákon o přestupcích a podpůrně (díky jeho § 51) též správní řád (srov. blíže Jemelka, L., Vetešník, P. Zákon o přestupcích a přestupkové řízení. Komentář. Praha: C.H.Beck, 2011, s. 273 a násl.).

Závěrem lze tedy shrnout, že výkon kontrolní činnosti představuje jednu z forem výkonu veřejné správy, a ačkoli se zde nejedná (až na výjimky) o vedení správního řízení, neznamená to, že nespadá do působnosti správního řádu a neuplatní se zde minimálně jeho část první a čtvrtá a v omezeném rozsahu rovněž jeho část druhá a třetí. (srov. blíže Jemelka, L. Princip subsidiarity správního řádu. Praha: C.H.Beck, 2013, s. 277 a násl., resp. připravovaný komentář nového zákona o kontrole).

© moodboard Premium – Fotolia.com

Studujte prestižní vysokou školu v centru Prahy!

Atraktivní obory s výborným uplatněním!

- **Ekonomie – Hospodářská politika (Bc.)**
- **Politologie a mezinárodní vztahy (Bc., Mgr.)**
- **Obchodněprávní vztahy (Bc., Mgr.)**
- **Veřejná správa (Bc., Mgr.)**
- **Bezpečnostní studia (Mgr.)**
- **Master of Public Administration (MPA)**

CEVROINSTITUT

[vysoká škola]

PRÁVO, POLITOLOGIE, EKONOMIE
PRESTIŽ, VZDĚLÁNÍ A ÚSPĚCH

cevroinstitut.cz